

Nr 81.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet jämte i ämnet väckta motioner m. m.

(2:a avd.)

1:o). **Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.**

I den till riksdagen avlåtna, den 3 januari 1936 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1936/1937 (punkten 91 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1936/1937

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar ett anslag av 26,900 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader ett förslagsanslag av 4,000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning ett reservationsanslag av 180,000 kronor;

dels ock till Universitetssjukhus: Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stockholm ett anslag av 1,031,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 6 mars 1936 dagtecknad proposition (nr 171), under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Grundbelopp	kronor 22,400
b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i> »	1,000 23,400
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	kronor 14,000

Summa förslagsanslag kronor 37,400;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 37,400 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 4,000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 180,000 kronor;

dels besluta, att staten skall enligt avtal, som i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunderna må komma att träffas mellan Kungl. Maj:t och direktionen över serafimerlasarettet, från och med den 1 juli 1937 övertaga lasarettets drift, ävensom, under förutsättning härav, att från och med samma dag lasarettet och karolinska sjukhuset skola stå under gemensam förvaltning av direktionen för sistnämnda sjukhus;

dels ock till Universitetssjukhus: Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 1,007,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels en inom första kammaren av herr *I. Pauli* väckt motion (I: 321), vari hemställts, att de i propositionen omnämnda biträdande läkartjänsterna vid serafimerlasarettets sjukgymnastikavdelning skola vara underläkartjänster, och att innehavarna av desamma icke skola hava rätt att utan medgivande av direktionen över gymnastiska centralinstitutet och direktionen över serafimerlasarettet förena dessa tjänster med andra uppdrag eller med utövande av läkarpraktik;

dels ock en inom andra kammaren av fru *Ruth Gustafson m. fl.* väckt motion (II: 665), vari hemställts, att riksdagen måtte höja det av Kungl. Maj:t i proposition nr 171 begärda anslaget av 1,007,000 kronor med 20,000 kronor till Universitetssjukhus: Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stockholm för budgetåret 1936/1937 till 1,027,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisar utskottet till motionerna i den mån ej redogörelse lämnas i det följande.

Av den ovannämnda propositionen nr 171 inhämtas beträffande serafimerlasarettet bland annat följande:

Vid sin anmälan under punkten 90 i 1935 års åttonde huvudtitel av frågan om anslag till serafimerlasarettet anförde chefen för ecklesiastikdepartementet, att han hade för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att tillkalla särskilda sakkunniga för utredning av frågan om serafimerlasarettets ekonomi och därmed sammanhängande organisatoriska spörsmål. Beträffande vissa av direktionen över nämnda lasarett framlagda förslag om löneroglering för personal vid lasarettet yttrade departementschefen, att starka skäl anförts för en löneroglering för de underordnade läkarna och för sysslomannen men att förslagen härutinnan syntes vara av den art, att de borde tagas under omprövning vid ovannämnda utredning angående lasarettets ekonomi och därmed sammanhängande organisatoriska spörsmål. Däremot fann departementschefen skäl föreligga att redan för budgetåret 1935/1936 beräkna medel till reglering av lönerna för sådan biträdes- och ekonomipersonal, för vilken vid bland annat Stockholms stads och Stockholms läns sjukhus gällde kollektivavtal. För sistnämnda ändamål beräknade departementschefen en ökning av anslaget till lasarettet med i runt tal 36,000 kronor.

I skrivelse nr 249/1935 yttrade riksdagen bland annat följande:

Riksdagen funne goda skäl anförda för att, så snart omständigheterna det medgäve, lönerogleringar komme till stånd för de i direktionens skrivelse omförmälda befattningshavarna vid serafimerlasarettet. Emellertid hölle riksdagen före, att fråga om lönerogleringar med så betydande ekonomiska konsekvenser för statsverket som de vid serafimerlasarettet ifrågasatta icke lämpligen borde behandlas utan sammanhang med den omfattande utredning av frågan om serafimerlasarettets ekonomi m. m., som av departementschefen ställts i utsikt och om vars behövlighet jämväl riksdagen vore övertygad. Med hänsyn härtill funne sig riksdagen, såvitt anginge den ifrågasatta lönerogleringen för underläkarna och sysslomannen, böra uttala sin anslutning till den uppfattning beträffande löneroglering för nämnda befattningshavare redan nu, som intagits av departementschefen. Riksdagen kunde emellertid icke finna annat än att den av direktionen begärda och av departementschefen tillstyrkta lönerogleringen för viss biträdes- och ekonomipersonal vore av den betydelse för lasarettets ekonomiska förhållanden och för statsverkets utgifter för lasarettet, att jämväl denna fråga borde upptagas till avgörande först då berörda utredning förelåge. Ett definitivt ståndpunktstagande till denna löneroglering redan nu funne riksdagen kunna föregripa det resultat, vartill utredningen kunde komma.

Å andra sidan hade riksdagen av den i ärendet förebragta utredningen funnit avlöningsförhållandena för de i direktionens över serafimerlasarettet skrivelse omförmälda befattningshavarna vara sådana, att en rättelse härutinnan syntes böra omedelbart vidtagas. Även om, på sätt riksdagen framhållit som önskvärt, den i utsikt ställda utredningen bedreves på sådant sätt, att därav eventuellt föranlett förslag kunde föreläggas 1936 års riksdag, syntes rättvisa och billighet kräva, att åtgärder redan nu vidtoges för en förbättring av här förevarande befattningshavares ställning, utan att

resultaten av berörda utredning avvaktades. Härvid måste givetvis tillses, att icke statsmakternas handlingsfrihet vid bedömandet av ett framtida utredningsförslag rörande serafimerlasarettet i förväg bundes. Vad riksdagen här beslutat finge alltså endast betraktas som ett provisorium för budgetåret 1935/1936.

För tillgodoseende av nu angivna synpunkter hade riksdagen, efter vä-
gande mot varandra av olika föreliggande möjligheter, funnit sig böra fram-
lägga följande förslag. De av direktionen förordade löneregleringarna hade
för statsverkets del beräknats draga en sammanlagd kostnad av 71,500
kronor för år. Därest denna summa minskades till 60,000 kronor, syntes en
tillräcklig marginal bevaras för att förhindra ett föregripande av statsmak-
ternas definitiva ställningstagande. Riksdagen ställde fördenskull nyssbe-
rörda belopp, 60,000 kronor, till Kungl. Maj:ts förfogande för nästkom-
mande budgetår för beredande av provisorisk avlöningsförhöjning för här
ifrågavarande befattningshavare.

Riksdagen — som utginge från att vid den av departementschefen ifråga-
satta utredningen jämväl komme att till ingående prövning i hela dess vid
upptagas frågan om det nu föreliggande behovet av läkare vid serafimer-
lasarettet — ville framhålla, att vid berörda utredning om läkarbehovet
om möjligt borde göras en uppdelning mellan sådana läkartjänster, som
vore erforderliga för sjukvårdens behöriga upprätthållande, och sådana,
som mera kunde betraktas såsom inrättade för fortsatt läkarutbildning vid
serafimerlasarettet på grund av dettas ställning som undervisningssjukhus.

För budgetåret 1935/1936 anvisade riksdagen till Universitetssjukhus:
Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet ett anslag av 685,000
kronor, vilket jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 21 augusti 1935 dis-
poneras på följande sätt:

1. Vissa ersättningar till serafimerlasarettet	kronor	73,850
2. Understöd till serafimerlasarettet	»	526,150
3. Provisorisk avlöningsförhöjning till viss personal vid serafimerlasarettet	»	60,000
4. Bestridande av kostnaderna för utbildning av sjukgym- naster	»	25,000
		Summa kronor 685,000

Av chefen för ecklesiastikdepartementet jämlikt bemyndigande av
Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga hava avgivit utredningar, den 25
augusti 1935 rörande serafimerlasarettets ekonomi och den 21 december
1935 rörande serafimerlasarettets ställning och verksamhet, varöver ytt-
randen avgivits av kanslersämbetet för rikets universitet, lärarkollegiet
vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicinalstyrelsen, direk-
tionen för karolinska sjukhuset, direktionen över serafimerlasarettet, direk-
tionen över gymnastiska centralinstitutet, Stockholms stadsfullmäktige,
Stockholms läns landstings förvaltningsutskott, riksräkenskapsverket,
statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Vidare har

direktionen över serafimerlasarettet i skrivelse den 1 oktober 1935 gjort framställning om anvisande av anslagsmedel till lasarettet för nästa budgetår och yttranden däröver avgivits av vissa myndigheter.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande:

Det föreliggande ärendet gäller tre huvudfrågor, nämligen om serafimerlasarettets ekonomi, om statens ställning till den där bedrivna verksamheten och löneförhållandena för lasarettets personal m. m. samt slutligen om lasarettets anslagsbehov för nästa budgetår.

Vad först angår serafimerlasarettets ekonomi, hava de omständigheter, som föranledde mig att i 1935 års åttonde huvudtitel framhålla behovet av en utredning i ämnet och riksdagen att uttala sin anslutning härtill, i den nu föreliggande utredningens första del blivit föremål för en ingående, siffermässig belysning. De verkställda undersökningarna hava givit vid handen, att vid bedömandet av storleken av driftutgifterna vid lasarettet och därmed även av dagkostnaden vid detsamma hänsyn måste tagas till ett flertal vid sjukhus i allmänhet ej föreliggande omständigheter, som verka fördyrande på driften. Den under de senare åren inträdda starka stegringen av kostnaden per vård dag synes till väsentlig del vara att hänföra till ökningen av personalantalet, föranledd av sjukhusets utvidgning och sjukvårdens fortgående intensifiering, vidtagna, av statsmakterna godkända lönerегleringsåtgärder, samt förräntningen och amorteringen av de med statsmakternas medgivande upptagna lånen för genomförande av de nyligen avslutade, omfattande byggnadsarbetena. Av utredningen synes härjämte framgå, att det är svårt, för att icke säga omöjligt att finna en objektiv grund eller en användbar utgångspunkt för ett säkrare omdöme rörande huruvida lasarettets ekonomi vid en annan förvaltningsordning kunnat gestalta sig annorlunda. En jämförelse med andra sjukhus — och även med de egentliga universitetssjukhusen i Uppsala och Lund — erbjuder, såsom de sakkunniga framhållit, vanskligheter och kan i varje fall icke giva uttömmande besked i ämnet. Så mycket torde emellertid på grundval av det i betänkandet härutinnan och i övrigt lämnade materialet kunna sägas, att vissa faktorer, som varit svåra att bemästra, ofördelaktigt inverkat på lasarettets ekonomi, samt att i stort sett några befogade anmärkningar ej torde kunna framställas mot lasarettets nuvarande ekonomiska skötsel. Även om ett klarläggande av nyssberörda förhållanden icke utgör en förutsättning för ett ståndpunktstagande till frågan om statens framtida ställning till lasarettet, har jag velat framhålla vad nyss anförts, innan jag behandlar de återstående delarna av ärendet.

Jag övergår så till frågan om statens ställning till serafimerlasarettet.

Serafimerlasarettet har till uppgift att vara en vårdanstalt för sjuka och en undervisningsanstalt för utbildande av läkare. Till sin juridiska natur torde institutionen enligt den i ärendet verkställda utredningen få betraktas såsom en stiftelse. I avseende å den finansiella grundvalen för sjukhuset märkes, att detsamma — i den mån utgifterna ej täckas av patientavgifter (omkring 34 procent av 1933/1934 års inkomster) — för sin verksamhet är i huvudsak beroende av bistånd från det allmännas sida, nämligen från Stockholms stad (omkring 16 procent av inkomsterna) och Stock-

holms län (omkring 12 procent) samt — framför allt — från staten (omkring 35 procent). Grunderna för stadens och länets bidrag äro avtalsmässigt reglerade och innebära, att staden, respektive länet äro tillförsäkrade ett visst minimiantal vårdplatser för sina sjuka och erlægga såsom ersättning för sjukvården vissa belopp, som beräknas på grundval av den verkliga kostnaden för sagda vård. I denna kostnad medräknas också utgifter för förräntning och amortering av större delen av det lån å 3,200,000 kronor, som lasarettet enligt det föregående erhållit tillstånd att upptaga för gäldande av kostnaderna för ombyggnad och reparationer å lasarettet. Båda de nämnda avtalen gälla intill dess nyssberörda lån blivit till fulllo guldet — vilket inträffar år 1960 — eller intill dess genom nytt avtal annan överenskommelse träffats. Grunderna för statens bidrag till serafimerlasarettet äro icke på något sätt bestämda. Ehuru något avtal eller någon för staten bindande utfästelse i ämnet alltså icke föreligger, har staten genom årliga bidrag lämnat täckning för skillnaden mellan lasarettets utgifter å ena sidan, dess inkomster från staden och länet samt på annat sätt å den andra. Under de senare åren har emellertid statens bidrag icke lämnats i sådan utsträckning, att det tillgodosett stiftelsens behov av understöd, och i följd härav har stiftelsen ansett sig hänvisad till den mindre tillfredsställande utvägen att anlita sina fondmedel för att täcka uppstående budgetunderskott. Härvid synes stiftelsen hava förutsatt, att dessa av stiftelsen lämnade förskott skulle senare täckas av statsmedel.

Av det förut sagda inhämtas, att omkring 63 procent av de vanliga driftkostnaderna vid lasarettet bestridas av allmänna (stats- eller kommunala) medel och därav omkring 35 procent av statsmedel. Förklaringen till att staten sålunda måste bestrida över en tredjedel av kostnaderna för den av stiftelsen bedrivna sjukhusverksamheten har i betänkandet angivits vara *dels* att staten genom lasarettet lämnar ett väsentligt bidrag till täckande av kostnaderna för vården av sjuka från Stockholms stad och Stockholms län *dels ock* att kommunerna i den återstående delen av landet endast gälda taxeenlig vårdavgift för de å lasarettet intagna patienter, som falla under fattigvården, medan staten beträffande de återstående av dessa patienter får inträda som bidragsgivare ej blott i samma utsträckning som i fråga om patienter från staden och länet utan även med den summa, som skulle hava utgått i form av kommunalt bidrag, därest dessa kommuner lämnat bidrag enligt samma grunder som staden och länet. Stiftelsens egen kontanta insats i lasarettets verksamhet är av jämförelsevis obetydlig omfattning och uppgår till omkring 40,000 kronor per år, vilket utgör närmare 3 procent av lasarettets inkomster under förutnämnda budgetår. Hänsyn bör dock givetvis tagas till att stiftelsen även tillhandahåller lokaler för verksamheten i för detta ändamål mycket välbelägna fastigheter, varvid likväl bör anmärkas, att stiftelsen ej förmår gälda ränta å de för ombyggnaden av fastigheterna upptagna lånen.

De sakkunniga hava nu, bland annat med hänsyn till att staten sålunda i verkligheten är serafimerlasarettets egentlige ekonomiske huvudman, föreslagit, att staten, som sedan länge bedriver undervisning vid lasarettet, skall övertaga även den sjukvårdande verksamheten därstädes.

Starka skäl hava enligt min mening anförts för nämnda förslag, som biträtts av samtliga i ämnet hörda myndigheter. Ett genomförande av det samma skulle i realiteten icke öka statens ekonomiska förpliktelser gentemot sjukhuset — det förutsattes, att stadens och länets bidrag till driften

skola utgå efter i princip oförändrade grunder, och att stiftelsen även i fortsättningen skall bidra med disponibel del av avkastningen av sitt fondkapital — men medföra, att staten jämväl formellt blir huvudman för rörelsen och får möjlighet att på ett mer bestämmande sätt än hittills övervaka användningen av de medel, staten anvisar för ändamålet. De statsmedel, som utgått till lasarettet, hava visserligen haft karaktären av obetecknade anslag, vadan staten anslagsmässigt begränsat sitt deltagande i lasarettets ekonomi inom en ram, som varje år varit föremål för prövning. Men genom de ovannämnda budgetförskotten har stiftelsen faktiskt berett sig möjlighet att överskrida den utgiftsram, som vid utmätandet av statsbidragen förutsatts, i förväntan att dessa s. k. förskott skulle framdeles täckas av statsmedel. Enligt min mening ligger det icke vare sig i statens eller i stiftelsens intresse att bevara det nuvarande otillfredsställande systemet, och den närmast liggande lösningen av frågan synes vara, att staten såsom den störste bidragsgivaren övertager ansvaret för lasarettets drift.

Det är icke första gången, som ett förslag om statens övertagande av verksamheten vid serafimerlasarettet förelegat till övervägande. Såsom framgår av punkten 104 i 1927 års åttonde huvudtitel, hade en år 1926 verkställd utredning rörande serafimerlasarettets ekonomi resulterat i ett förslag, att staten skulle förklara sig eller betrakta sig som huvudman för lasarettet och åtaga sig de skyldigheter, som påvilade stadsfullmäktige och landsting beträffande de allmänna sjukhusen, och därjämte de skyldigheter, som påvilade staten med hänsyn till undervisningen. Vid detta tillfälle tog varken Kungl. Maj:t eller riksdagen ställning till förslaget, närmast med hänsyn till att ungefär samtidigt frågan om inrättande av ett statligt, kliniskt sjukhus i Stockholm blev på allvar aktuell, och att det ansågs mindre tillrådligt att i avvaktan på ett ställningstagande härtill vidtaga någon ändring i serafimerlasarettets organisation.

Den första utbyggnaden av nämnda kliniska sjukhus, karolinska sjukhuset, börjar nu att nalkas sin fullbordan, och det har befunnits nödvändigt att tillsätta en direktion för detsamma med uppgift att handhåva ledningen av sjukhusets verksamhet. Lämpligheten av att staten övertager hela verksamheten vid serafimerlasarettet kan alltså nu prövas på ett mer tillfredsställande sätt, än som var möjligt, då motsvarande fråga senast var under bedömning. Tillkomsten av nämnda statssjukhus utgör enligt min mening på grunder, som jag nedan skall framhålla, jämväl ett skäl att nu ställa serafimerlasarettet under statlig ledning.

De sakkunniga hava ingående prövat frågan, huruvida tillkomsten av karolinska sjukhuset kan föranleda några förändringar i serafimerlasarettets ställning och verksamhet. De hava härvid kommit till den slutsatsen, att serafimerlasarettet sannolikt ännu under avsevärd tid måste bibehållas som sjukhus och undervisningsanstalt. Mot denna uppfattning, som i allmänhet delats av de i ämnet hörda myndigheterna, torde några säkrare grundade gensagor ej kunna under nuvarande förhållanden framställas. Här torde emellertid böra betonas, att det ej synes vara ett statens intresse att bibehålla serafimerlasarettet i annan mån, än som betingas av dess ställning såsom undervisningssjukhus. Om verksamheten vid lasarettet skulle med statsmedel understödjas, även sedan lasarettet ej längre erfordrades såsom undervisningssjukhus, skulle detta, såsom medicinalstyrelsen framhållit, innebära, att lasarettet med bidrag av statsmedel ombesörjde en del av den sjukvård, som finge anses ankomma på — i första hand

— Stockholms stad. Hur länge och i vilken omfattning behov kan komma att föreligga av att bibehålla serafimerlasarettet och i vilken takt och på vad sätt en eventuell avveckling av lasarettet bör äga rum, kan emellertid icke avgöras, innan beslut fattats, att den snart avslutade första utbyggnaden av karolinska sjukhuset skall efterföljas av ytterligare utbyggnadsetapper, och vilka institutioner skola tillgodoses vid en sådan fortsatt utbyggnad. Medicinalstyrelsens antagande, att endast omkring ett decennium skulle förflyta, innan en fullständig avveckling av serafimerlasarettet ägt rum, saknar stöd både i de utredningar, som föregingo beslutet om inrättande av karolinska sjukhuset, och i den föreliggande utredningen om serafimerlasarettets verksamhet. Om staten övertager även den sjukvårdande verksamheten vid serafimerlasarettet och, såsom nedan förordas, ledningen av serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset handhaves av en gemensam direktion, erhåller staten möjligheter såväl att tillgodose undervisningens intressen som att på ett bättre sätt än som med nuvarande organisationsformer är möjligt öva kontroll över lasarettets verksamhet och hava hand över den avveckling av lasarettet, som enligt vad nyss anförts kan i en framtid vara tänkbar. I anslutning till vad de sakkunniga i sådant hänseende anført, vill jag ytterligare framhålla, att ett sammanförande under statlig ledning av båda de ifrågavarande sjukhusen, karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, öppnar möjligheter till en för det allmänna säkerligen gagnelig samverkan på olika områden mellan nämnda båda sjukhus, exempelvis i fråga om vårdavgifter, beträffande vilka enhetliga normer kunna fastställas, i fråga om personalorganisationen och i förvaltningshänseende. Min ståndpunkt i den föreliggande frågan innebär alltså, att det för staten är av intresse att handhava ledningen av båda de undervisnings-sjukhus, varom här är fråga, för att därigenom bliva bättre i stånd att på ett ur allmän synpunkt fördelaktigt sätt samordna sjukhusens verksamhet.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag vid min anmälan under punkten 85 i årets åttonde huvudtitel av frågan om en allmän arkitekt-tävling rörande nybyggnad för karolinska institutets teoretiska institutioner m. m. hade anledning uppehålla mig vid möjligheten av en fortsatt utbyggnad av karolinska sjukhuset. Det förslag till ett definitivt ordnande av lokalfrågan för berörda institutioner, som jag under berörda punkt framlade, gick ut på att lokaler för ändamålet skulle anskaffas på Norrbackaområdet. Som ett väsentligt motiv för detta förslag om förläggande av de teoretiska institutionerna till samma område som karolinska sjukhuset anförde jag, att under hela den tidigare utredningen av frågan från alla håll med styrka hävdats, att målet vid byggnadsplanernas realiserande borde vara, att alla de institutioner, teoretiska och praktiska, av vilka institutet för sin verksamhet vore i behov, sammanfördes till ett helt såsom en enda sammanhängande anläggning. Av vad jag ovan anført torde framgå, att en framtida lösning efter dessa linjer av lokalfrågan för karolinska institutets teoretiska institutioner icke bör utgöra hinder för statens övertagande av serafimerlasarettet.

De sakkunniga hava förordat, att mellan staten och stiftelsen skulle träffas ett *avtal*, reglerande statens och stiftelsens skyldigheter och rättigheter. På lasarettet skulle ankomma att upplåta sin fastighet nr 8 i kvarteret Pilträdet i Stockholm (den egentliga sjukhusfastigheten) för av staten bedriven sjukvård och undervisning ävensom, enligt särskild överenskommelse, härför erforderliga lägenheter i fastigheten nr

2, 3 och 4 i samma kvarter. Vidare skulle lasarettet på staten överlåta till lasarettet hörande fasta och lösa inventarier samt förråd av förbrukningsartiklar ävensom de rättigheter, som tillkomma lasarettet på grund av ovanberörda sjukvårdsavtal med staden och länet. Slutligen skulle lasarettet ställa för sjukvårdsändamål disponibel del av avkastningen på sitt fondkapital till statens förfogande för täckande av kostnad för sjukvården. Staten skulle å andra sidan ikläda sig ansvaret för underhållet av de upplåtna byggnaderna ävensom ansvaret för underhåll och förnyelse av inventarierna. Härjämte skulle staten övertaga ej mindre stiftelsens ansvar för räntor och amorteringar på de ovannämnda lån, som av lasarettet upptagits för den nyligen avslutade ombyggnaden, än även de förpliktelser, lasarettet genom nämnda sjukvårdsavtal samt genom mottagna donationer till frisångar iklätt sig. Likaledes skulle staten övertaga den vid lasarettet anställda sjukvårds-, ekonomi- och kontorspersonalen ävensom läkarpersonalen, i den mån denna icke redan är statsanställd, samt lasarettets förpliktelser gentemot redan pensionerad sjukvårds-, ekonomi- och kontorspersonal.

Nämnda förslag har i allmänhet tillstyrkts av de i ämnet hörda myndigheterna. Medicinalstyrelsen synes dock önska en annan form för övertagandet. Enligt styrelsens mening borde staten övertaga stiftelsens samtliga tillgångar med skyldighet för staten att ansvara för de skyldigheter, som enligt meddelade donationsbestämmelser och ingångna avtal åligga stiftelsen. Stiftelsen skulle alltså enligt detta förslag helt upphöra.

I valet mellan nämnda båda förslag — de sakkunnigas och medicinalstyrelsens — anser jag mig böra i nuvarande läge föredraga de sakkunnigas. Detta förslag synes göra mindre ingrepp i de bestående förhållandena än medicinalstyrelsens utan att ändock vålla några olägenheter för vare sig stiftelsen eller statsverket eller försvåra verksamhetens bedrivande. Den av byråchefen Fallenius verkställda utredningen synes hava givit vid handen, att hinder icke möter att förvandla stiftelsens egendom till fondkapital för att med dess avkastning bidra till bestridande av utgifterna för annat undervisningssjukhus, exempelvis karolinska sjukhuset. Därest det framdeles skulle befinnas lämpligt att helt avveckla serafimerlasarettet i dess nuvarande form och överflytta den där bedrivna verksamheten till karolinska sjukhuset, torde — om överenskommelsen mellan staten och stiftelsen gives en lämplig utformning — åtgärder av nämnda art icke försvåras av att det rättsliga förhållandet mellan staten och stiftelsen dessförinnan reglerats på det av de sakkunniga föreslagna sättet. Vid den jämkning i de föreslagna avtalsbestämmelserna, som med anledning härav torde böra vidtagas, lär det vara möjligt att tillgodose även de erinringar, som av statskontoret på denna punkt framförts. I samband härmed står det av universitetsmyndigheterna framförda önskemålet om att i avtalet införas en bestämmelse av innehåll, att vid en eventuell försäljning av de utav serafimerlasarettet disponerade fastigheterna jämväl försäljningskapitalet eller för detsamma förvärvade sjukvårdsinrättningar böra kunna av staten tagas i anspråk för tillgodoseende av de ändamål, stiftelsen har till uppgift att fylla. En klausul av denna innebörd torde böra fogas till det blivande avtalet. Anmärkas må i detta sammanhang, att någon avhändelse av stiftelsens fasta egendom icke lär kunna ifrågakomma utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag anser mig kunna i huvudsak biträda statskontorets förslag om sådan ändring i de av de sakkunniga

föreslagna avtalsbestämmelserna, att all avkastning av det under stiftelsens förvaltning stående fondkapitalet, som ej är erforderlig för vidmakthållande av stiftelsens fasta egendom, skall för täckande av kostnader för lasarettets drift ställas till statens förfogande, där ej annat föränledes av direkt stadgande i donationsvillkoren för stiftelsens fonder. De sakkunnigas förslag till avtalsbestämmelser torde i övrigt i huvudsak kunna läggas till grund för den vidare prövningen av denna fråga. Lämpligen böra detaljerna i avtalet icke nu fixeras utan Kungl. Maj:t äga rätt att för kronans del härutinnan överenskomma om de jämkningar, som kunna befinnas erforderliga. Följaktligen synes riksdagens beslut i ämnet böra innefatta bemyndigande för Kungl. Maj:t att för kronans del träffa avtal med stiftelsen rörande statens övertagande av verksamheten vid serafimerlasarettet m. m. av den huvudsakliga innebörd, som ovan angivits.

De sakkunniga hava föreslagit, att verksamheten vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset skulle ställas under förvaltning av en gemensam direktion och att denna direktion jämväl skulle anförtros ledningen av stiftelsen serafimerlasarettet samt erhålla den sammansättning, som stadgats beträffande direktionen för karolinska sjukhuset, ävensom vissa, närmare angivna befogenheter. Direktionen för karolinska sjukhuset har ifrågasatt, att serafimerlasarettet skulle efter förstatligandet läggas under direktionens förvaltning. Att så sker, har synts direktionen naturligt med hänsyn till att sagda direktion innehåller representanter för samtliga i de båda sjukhusen intresserade parter, och dessutom har att förvalta det större av sjukhusen. Vidare har nämnda direktion förordat, att förvaltningen av stiftelsen skulle anförtros åt en särskild styrelse. Sistnämnda uppfattning har jämväl biträts av direktionen över serafimerlasarettet. Däremot har statskontoret tillstyrkt de sakkunnigas förslag om att den för ifrågavarande båda sjukhus gemensamma direktionen bör anförtros förvaltningen jämväl av stiftelsen serafimerlasarettet.

För egen del finner jag övertvägande skäl tala för den anordning, som de båda direktionerna förordat. Anmärkas må emellertid, att slutlig ställning till sistnämnda förvaltningsfråga icke torde böra tagas i detta sammanhang. Med statens övertagande av verksamheten vid serafimerlasarettet äro förenade ett flertal administrativa spörsmål, vilka tarva närmare övertvägande, exempelvis frågorna om ändring i reglementet för lasarettet och om detaljerna i det avtal, som enligt det ovanstående bör träffas mellan staten och stiftelsen. Frågan om styrelsen för stiftelsen serafimerlasarettet torde lämpligen böra avgöras i samband härmed. Jag saknar därför anledning att i vidare mån än nu skett ingå på detta spörsmål. Med hänsyn till de ytterligare övertväganden, nämnda spörsmål tarva, torde statens övertagande av verksamheten vid serafimerlasarettet böra äga rum först från och med den 1 juli 1937. Ett sådant uppskov motiveras också, såsom av det efterföljande framgår, av den ytterligare prövning, som frågan om löne- och pensionsförhållandena för personalen vid serafimerlasarettet torde böra underkastas. För budgetåret 1936/1937 bör alltså enligt mitt förslag ingen ändring ske ifråga om serafimerlasarettets ställning.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle staten i samband med övertagandet av verksamheten vid serafimerlasarettet genom särskilt anslag täcka de *budgetförskott*, som enligt det föregående gjorts av stiftelsen serafimerlasarettet. Av vad tidigare anförts framgår, att denna fråga ligger så till, att brist från och med budgetåret 1929/1930 uppstått i lasarettets bud-

get, vilken brist tillfälligtvis täckts genom lån ur allmänna lasarettsfonden. Denna fond utgöres av sådana gåvor, för vilkas användande i regel inga närmare föreskrifter givits av vederbörande donatorer. Direktionen över serafimerlasarettet har därför ansett sig hava haft formell befogenhet att på angivet sätt använda de utan sådana villkor donerade medlen. Förfarandet är ur budgetmässig synpunkt för visso anmärkningsvärt. Utredningen har emellertid givit vid handen, att denna nödfallsutväg anlåtats på grund av ett pressande finansiellt läge och under en tid, då med statsmakternas begivande en utvidgning av lasarettet ägt rum. Den omständigheten, att lasarettet — såsom statskontoret påpekat — under samma tid verkställt viss fondering för framtida behov, synes ägnad att minska lasarettets anslagsbehov för nästa budgetår, i det de sakkunniga räknat med att 100,000 kronor av de fonderade medlen skola kunna under nästa budgetår tagas i anspråk för täckande av driftkostnader. I likhet med de sakkunniga anser jag, att staten i nuvarande läge ej bör undandraga sig att täcka budgetförskotten, och jag ämnar därför framlägga förslag i sådant hänseende. Anmärkas må, att någon erinran mot de sakkunnigas förslag på denna punkt icke framstälts av någon av de i ärendet hörda myndigheterna. Till frågan om det anslag, som kan vara erforderligt för berörda utgiftsändamål, återkommer jag i det följande. I detta sammanhang vill jag även understryka vad de sakkunniga och statskontoret anfört därutinnan, att inkomsterna från poliklinikverksamheten, vilka nu i ej oväsentlig utsträckning tagas i anspråk för amortering och förräntning av ett hos Stockholms läns sparbank upptaget lån, kunna — sedan berörda lån under år 1937 slutbetalats — i sin helhet användas för att täcka driftkostnaderna för poliklinikerna. Dessa kostnader komma alltså icke att för framtiden i samma utsträckning som nu är fallet tynga lasarettets ekonomi.

Mot de sakkunnigas utredning och slutsatser rörande *läkarbehovet* vid serafimerlasarettet och i samband därmed stående frågor har jag icke funnit anledning till erinran. Jag vill emellertid framhålla, att den tilltänkta nya ledningen för serafimerlasarettet, som ju får tillfälle till en permanent och noggrann överblick över lasarettets förhållanden, bör hava uppmärksamheten riktad på möjligheterna att, utan förfång för sjukvården och undervisningen, rationalisera driften vid lasarettet även med avseende på personalbeståndet. Därvid bör även beaktas vad medicinalstyrelsen därutinnan i sitt utlåtande anfört och likaså till övervägande upptagas den av universitetsmyndigheterna väckta frågan om att antingen uppföra samtliga de underordnade läkarna på lasarettets stat eller ock upptaga varje sådan befattningshavares avlöning till viss del på karolinska institutets och till viss del på lasarettets stat. Spörsmål, motsvarande det sistberörda, torde komma att framdeles uppstå även då karolinska sjukhuset kommer i full verksamhet och har också samband med frågan om stadens och länets bidrag till de båda undervisningssjukhusen. Lämpligen bör därför med prövningen av universitetsmyndigheternas ifrågavarande förslag anstå, till dess motsvarande frågor vid karolinska sjukhuset komma före. Den av kanslern berörda frågan om meddelande av förordnande å underordnade läkarbefattningar torde icke behöva i detta sammanhang behandlas.

Vad sedan angår det av de sakkunniga framlagda *lönereglerngsförslaget*, delar jag den av dem och de i ärendet hörda myndigheterna uttalade uppfattningen om behovet av en närmare reglering av de nuvarande, mycket oenhetliga löneförmånerna vid serafimerlasarettet och

av en höjning av de i vissa fall även efter 1935 års provisoriska lönerreglering alltför knappt tillmätta lönerna.

Såsom av redogörelsen för myndigheternas yttranden närmare framgår, hava emellertid flertalet myndigheter ej sett sig i tillfälle att i detalj granska det framlagda förslaget till lönerreglering. Det torde vara erforderligt att göra detsamma till föremål för ett grundligare övervägande än som under nuvarande förhållanden varit möjligt. Härvid torde även hänsyn böra tagas till de konsekvenser i pensionshänseende, som en nyreglering av lönerna vid serafimerlasarettet komma att medföra. Vad angår förhållandena under nästa budgetår finner jag, i anslutning till vad statskontoret i ämnet anfört, skäligt att den av 1935 års riksdag beslutade provisoriska avlöningsförhöjningen för lasarettets personal utsträckes att gälla för nämnda budgetår, varvid i de fall, sådant kan prövas befogat, ytterligare någon förbättring av lönerna bör ske. Därvid bör givetvis beaktas, att den slutliga lönerregleringen icke föregripes. Jag återkommer nedan till frågan om det för den provisoriska löneförbättringen erforderliga beloppet. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör det ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av lasarettetsdirektionen bestämma storleken av den provisoriska löneförbättring, som för budgetåret 1936/1937 må tillkomma olika befattningshavare.

Jag kommer nu till frågan om serafimerlasarettets anslagsförhållanden under budgetåret 1936/1937.

Inledningsvis må anföras, att för lasarettet torde efter det slutliga genomförandet av den beramade lönerregleringen av riksdagen böra fastställas personalförteckning och avlöningsstat, i samband varmed de till lasarettet utgående anslagen böra givas natur av förslagsanslag. Vidare bör av Kungl. Maj:t med tillämpning tills vidare för varje budgetår fastställas en omkostnadsstat på sätt numera är fallet med övriga statsinstitutioner. Under nästa budgetår, då staten enligt mitt förslag ännu icke skulle stå såsom huvudman för serafimerlasarettet, torde anslaget till lasarettets verksamhet fortfarande böra utgå i form av obetecknat bidragsanslag, och riksdagen torde ej heller böra för sagda budgetår fastställa personalförteckning och avlöningsstat. Emellertid ligger det enligt min mening vikt uppå, att dispositionen av statsbidraget och de till lasarettets förfogande i övrigt stående medlen bindes av utav Kungl. Maj:t fastställda stater, vilkas poster i regel icke få utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas. Lämpligen bör därför såsom villkor för anslagets utgående av Kungl. Maj:t i sinom tid föreskrivas, att de till lasarettets förfogande stående medlen skola användas enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Det torde icke vara behövt att här ingå på den närmare utformningen av nyssnämnda stater. Allenast må påpekas, att de av de sakkunniga föreslagna avlönings- och omkostnadsstaterna synas kunna i huvudsak, med beaktande av vissa av de av riksräkenskapsverket framställda erinringarna, härvid tjäna till ledning.

Direktionen för serafimerlasarettet har för nästa budgetår äskat statsanslag å tillhoppa 1,081,727 kronor. I sitt utlåtande över direktionens förslag hava de sakkunniga ifrågasatt en minskning av detta belopp till 1,030,927 kronor.

Enligt både direktionens och de sakkunnigas förslag skulle av nyssnämnda båda belopp belöpa på sjukgymnastutbildningen 27,000 kronor, på annuitet å ovannämnda hos pensionsstyrelsen upptagna lån 127,000 kronor samt på täckande av förutberörda på tiden till och med den 30

juni 1935 belöpande budgetförskott 229,427 kronor. Sistnämnda förslag biträder jag, varvid i fråga om budgetförskotten hänvisas till vad i det föregående anförts. Till bestridande av kostnaderna för sjukgymnastutbildningen vid serafimerlasarettet utgår under innevarande budgetår ett belopp av 25,000 kronor. Den för nästa budgetår föreslagna anslagsökningen, 2,000 kronor, som beror till en del av den ifrågasatta löneregleringen men i övrigt synes vara av automatisk karaktär, ger mig icke anledning till erinran. På grund av vad direktionen över gymnastiska centralinstitutet yttrat rörande de biträdande läkarna vid förevarande avdelning vill jag framhålla, att jag ifråga om dessa befattningshavares ställning ansluter mig till den av direktionen över serafimerlasarettet, de sakkunniga och karolinska institutets lärarkollegium hävdade uppfattningen. Likaledes anser jag, i motsats till direktionen över gymnastiska centralinstitutet och på de av direktionen över serafimerlasarettet, de sakkunniga och lärarkollegiet anförda skälen, att den gymnastikassistentbefattning vid förevarande avdelning, som avlönas medelst å avdelningen inflytande inkomster, även i fortsättningen bör bibehållas.

Till driftutgifter i övrigt skulle enligt direktionens över serafimerlasarettet förslag anvisas 698,300 kronor och enligt de sakkunnigas förslag (674,500 — 27,000 =) 647,500 kronor. Att de sakkunniga nått fram till ett lägre belopp än direktionen beror väsentligen därav, att de sakkunniga räknat med att 100,000 kronor av de den 30 juni 1935 fonderade poliklinikavgifterna (tillhoppa omkring 132,000 kronor) skola tagas i anspråk för täckande av driftkostnaden. Sistnämnda förslag, vilket jag biträder, beräknas medföra en minskning i det anslagsbehov, som det bör ankomma på staten att täcka, med omkring 50,000 kronor. Däremot hava de sakkunniga och direktionen varit överens om att någon höjning av vårdavgifterna vid lasarettet ej bör nu företagas. Då denna fråga, som jag likväl med hänsyn till statens dryga kostnader för serafimerlasarettet finner vara förtjänt av att närmare övervägas, lämpligen bör dryftas i samband med taxefrågorna vid karolinska sjukhuset, anser jag mig böra för närvarande i ämnet intaga samma ståndpunkt som de sakkunniga och lasarettsdirektionen. Emellertid förutsätter jag, att den blivande ledningen för serafimerlasarettet så snart ske kan tager nämnda fråga under noggrant övervägande och framlägger de förslag, som därav må kunna föranledas.

De av de sakkunniga i övrigt verkställda detaljberäkningarna överensstämma i sak med direktionens, dock med de avvikelser, som föranledas av det av de sakkunniga framlagda löneregleringsförslaget. Den provisoriska avlöningsförbättring, som, enligt vad jag i det föregående anført, bör under nästa budgetår beredas ifrågakommande befattningshavare vid serafimerlasarettet, bör enligt min mening begränsas inom ramen av ett statsanslag av 70,000 kronor. För ändamålet bör alltså av statsmedel ställas till förfogande ett belopp, som med 10,000 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade. Enligt vad jag under hand från serafimerlasarettet inhämtat, medför detta förslag, att det av de sakkunniga för nästa budgetår beräknade statsanslaget till driftutgifter kan minskas med 24,000 kronor. De sakkunnigas ifrågavarande beräkningar i övrigt giva mig icke anledning till erinran.

Till driftutgifter beräknar jag följaktligen ett belopp av omkring (647,500 — 24,000 =) 623,500 kronor.

Om härtill läggas ovannämnda belopp å 27,000 kronor, 127,000 kronor

och 229,427 kronor, skulle alltså det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget uppgå till 1,006,927 kronor, vilket lämpligen bör avrundas till 1,007,000 kronor. Sistnämnda belopp, som med 24,000 kronor understiger den i riksstatsförslaget för ifrågavarande ändamål beräknade summan, bör enligt det föregående anvisas som obetecknat anslag.

Jag förutsätter, att direktionen över serafimerlasarettet under nästa budgetår iakttagit den största återhållsamhet, då det gäller nyanställande av personal, anskaffning av inventarier och materiel, omdisponering av sjukhuslokalerna och dylikt, och endast ikläder lasarettet de utgifter, som oundgängligen erfordras för sjukhusverksamhetens behöriga uppehållande. Där- est lasarettet redan från och med budgetåret 1937/1938 ställes under ledning av direktionen för karolinska sjukhuset, är det av betydelse, att lasarettets nuvarande direktion ej fattar beslut, som kunna föregripa den nya direktionens överväganden, ej minst av den anledningen, att sistnämnda direktion har att bedöma hithörande frågor i deras samband med karolinska sjukhuset.

Till stöd för det i motionen I: 321 framförda yrkandet har anförts följande:

I Kungl. Maj:ts proposition nr 171 föreslås, att å serafimerlasarettets stat uppföras tvenne biträdande läkare och en assistentbefattning vid dess gymnastikavdelning. Detta sker med åberopande av de skäl, som utvecklats av direktionen över serafimerlasarettet. I motsats härtill hade direktionen över gymnastiska centralinstitutet, under hänvisning till Kungl. Maj:ts beslut den 31 maj 1935 att vid avdelningen tvenne underläkare skulle vara anställda, påyrkat att tvenne underläkartjänster skulle uppföras.

Olikheten i de bägge direktionernas ståndpunkt är den, att lasarettets direktionen ansett, att de underordnade läkartjänsterna skulle ha karaktären av biträdande läkartjänster och sålunda kunna förenas med annan tjänst eller verksamhet samt alltså kunna besättas med redan färdigutbildade läkare, under det att direktionen över centralinstitutet ansett, att de borde ha karaktären av underläkartjänster och sålunda vara utbildningsplatser, som ej skulle kunna förenas med annan tjänst eller verksamhet. Genom bifall till Kungl. Maj:ts senaste förslag skulle nu det betänkliga förhållandet inträda, att några utbildningsplatser för yngre läkare, som önska utbilda sig i sjukgymnastik, ej skulle finnas. Den föreslagna assistentbefattningen kan nämligen ej räknas såsom en sådan. Dels är den ojämförligt mycket sämre avlönad, än vad dylika i allmänhet anses böra vara, dels är densamma förenad med tjänsteårsberäkning. Tillvaron av utbildningsplatser för yngre läkare i sjukgymnastik är emellertid ett oundgängligt villkor för att den svenska sjukgymnastiken skall införas i önsklig utsträckning vid våra sjukvårdsinrättningar. Endast om blivande sjukhusläkare få tillfälle att under någon tid deltaga i arbetet på en gymnastikavdelning, kan man påräkna, att de i större utsträckning komma att i sin framtida verksamhet begagna denna viktiga behandlingsmetod, och endast om yngre läkare få tillfälle att utbilda sig vid en sådan, kan man förverkliga önskemålet om upprättande av gymnastikavdelningar under egen läkare vid våra sjukhus. Utbildningsplatser för läkare äro kort sagt ett livsvillkor för

att svensk sjukgymnastik skall kunna hävda sin ställning och vidare utvecklas.

Inrättandet av biträdande läkartjänster vid denna gymnastikavdelning innebär även en överorganisation av densamma. Dyliga läkartjänster, vilkas besättande med mera kvalificerade krafter garanteras genom medgivandet, att deras innehavare samtidigt må utöva annan verksamhet eller innehava annan tjänst, finnas i allmänhet endast i de fall, där överläkarens arbete är så stort, att han ej kan medhinna arbetet med avdelningens ledning, såsom fallet exempelvis är, då han har att sköta ej blott klinik utan även poliklinik. Så är emellertid ej fallet å gymnastikavdelningen, där överläkaren ej har någon klinisk avdelning att sköta. Under liknande omständigheter plägar vården skötas av en enda utbildad läkare med hjälp av yngre läkare på utbildningsplatser. Anställandet av ej mindre än trenne fullt utbildade läkare vid denna avdelning är mer än vad som rimligen erfordras, ett förhållande, som bäst belyses av den omständigheten, att de myndigheter, som nu ivra för denna ordning, tidigare godtagit en ordning med en enda läkare vid gymnastikavdelningen, som dessutom endast varannan dag besökte densamma. Jämfört med detta erbjuder ju dock direktionens övercentralinstitutet förslaget högst väsentlig förbättring.

Erinras må slutligen, dels att Kungl. Maj:t själv vid utfärdandet av bestämmelser för samarbetet mellan centralinstitutet och serafimerlasarettet den 31 maj 1935 i denna fråga ställde sig på direktionens övercentralinstitutet ståndpunkt och bestämde, att ifrågavarande underordnade läkare skulle vara underläkare, dels att t. f. överläkaren vid avdelningen, vilken mer än någon annan torde vara skickad att bedöma läkarbehovet vid densamma och vilken i direktionen föredragit ärendet, ställde sig på samma ståndpunkt.

Av propositionen nr 171 inhämtas vidare beträffande karolinska sjukhuset följande:

Genom beslut den 15 mars 1935 förordnade Kungl. Maj:t, att driften av karolinska sjukhuset skulle handhavas av en direktion, bestående av sju ledamöter, varav Kungl. Maj:t skulle utse två, karolinska medikokirurgiska institutets lärarkollegium två, Stockholms stadsfullmäktige likaledes två och Stockholms läns landsting en, varjämte generalfältläkaren och en representant för styrelsen för Konung Gustaf V:s jubileumsfond skulle i vissa fall äga deltaga i direktionens överläggningar och beslut. Sedan ledamöter av sagda direktion utsetts, har direktionen i skrivelse den 25 september 1935 gjort framställning om anslag för budgetåret 1936/1937 till avlöningar, omkostnader och utrustning, varöver statskontoret avgivit utlåtande.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande:

Möjlighet förelåg icke att underställa 1935 års riksdag frågan om anvisande av medel för innevarande budgetår till täckande av kostnaderna för direktionen för karolinska sjukhuset. Den provisoriska anordningen har därför måst vidtagas, att berörda kostnader för nämnda budgetår täckas av det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra ut-

gifter. Särskilda medel för ändamålet, avseende budgetåret 1936/1937, torde böra äskas av 1936 års riksdag. Därvid förutsättes, under åberopande av vad i det föregående anförts, att direktionen för karolinska sjukhuset icke kommer att under sistnämnda budgetår taga befattning med serafimerlasarettet eller ersättas med någon för berörda båda sjukvårdsinrättningar gemensam styrelse.

Vad först angår det anslag till *avlöningar*, som bör ställas till karolinska sjukhusets förfogande, må följande anföras:

Till arvode åt den person, som skulle biträda direktionen vid utrustning av sjukhuset samt planläggning av dess förvaltning och sjukhusorganisationen i övrigt, har direktionen beräknat ett belopp av 12,000 kronor, medan statskontoret, särskilt med hänsyn till att det kunde synas tveksamt, om medhjälparen i fråga skulle behöva anlitas under hela budgetåret, ifrågasatt en sänkning av nämnda belopp till 10,000 kronor. I betraktande av de för statsverket ekonomiskt synnerligen betydelsefulla ärenden, vilkas avgörande till ej ringa grad kommer att bli beroende av kompetensen och dugligheten hos ifrågavarande befattningshavare, kan jag icke finna det vara ur statsverkets synpunkt klokt att bestämma arvodet så lågt, att det ej kan mäta sig med vid andra jämförbara sjukhus utgående löneförmåner. Det av direktionen föreslagna arvodet av 12,000 kronor synes vara i detta hänseende lämpligt avvägt. Det är att märka, att, såsom av det efterföljande framgår, dyrtidstillägg icke skall utgå å detta belopp. Då, enligt vad jag inhämtat, ifrågavarande befattningshavare erfordras redan från och med den 1 juli 1936, bör hela det nyssnämnda beloppet ställas till direktionsens förfogande för nästa budgetår.

Mot direktionsens av statskontoret biträdda förslag till arvoden åt ordföranden, vice ordföranden och övriga ledamöter av direktionen, slutande å ett belopp av sammanlagt 8,400 kronor, har jag ingen erinran att framställa. I anknytning till vad statskontoret i ämnet anført vill jag framhålla, att det är omfattande och ansvarsfulla arbetsuppgifter, som åvila direktionen, och att det därför synes vara väl motiverat att tillerkänna ersättning jämväl till andra ledamöter än ordföranden och vice ordföranden.

Arvodet åt sekreteraren torde för nästa budgetår kunna sänkas med 1,000 kronor under det av direktionen föreslagna beloppet och alltså bestämmas till 2,000 kronor. För tiden efter nästa budgetår torde det icke vara uteslutet att en höjning kan ifrågasättas med hänsyn till det ökade arbete, som kommer att åvila sekreteraren genom direktionsens övertagande av serafimerlasarettets förvaltning.

De nu nämnda ersättningsbeloppen torde böra avföras å en i den avlöningsstat, som bör fastställas för karolinska sjukhuset, uppförd anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Då åtminstone för den ovannämnda sjukhusadministratören ersättning till vikarie torde kunna ifrågakomma, synes nämnda anslagspost i överensstämmelse med numera tillämpade principer för statuppställningar, böra uppdelas i två delposter, den ena benämnd Grundbelopp och uppförd med $(12,000 + 8,400 + 2,000 =)$ 22,400 kronor och den andra benämnd Vikariatsersättningar m. m. samt beräknad till förslagsvis 1,000 kronor.

Till annan icke-ordinarie personal än den ovannämnda ävensom till vikarier har direktionen beräknat ett belopp av 15,000 kronor vara erforderligt. Statskontoret har utan särskild motivering ifrågasatt en sänkning av detta belopp till 10,000 kronor. Då jag ovan beräknat särskilda

medel till vikarie åt sjukhusadministratören, läser en sänkning av det av direktionen beräknade anslagsbeloppet med 1,000 kronor kunna ske. Med tanke på de omfattande utredningsarbeten, direktionen under nästa budgetår har att verkställa och för vilka den sannolikt i stor omfattning måste anlita extra hjälp och särskild expertis, synes mig försiktigheten bjuda att icke ytterligare reducera ifrågavarande anslagsmedel, som alltså i avlöningsstaten böra uppföras med 14,000 kronor såsom en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Någon uppdelning av denna anslagspost på grundavlöningar m. m. och på avlöningsförhöjningar m. m. torde icke vara för nästa budgetår erforderlig.

Förevarande anslag till avlöningar bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(22,400 + 1,000 + 14,000 =) 37,400$ kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande dispositionen av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till personalorganisationens provisoriska karaktär under nästkommande budgetår torde dyrtidstillägg ej böra utgå å de föreslagna arvodena och ersättningarna.

Direktionens beräkning av det för sjukhuset erforderliga anslaget till *omkostnader*, vilket med hänsyn till att reseersättningar skola bestridas ur detsamma bör uppföras såsom förslagsanslag, ger mig icke anledning till erinran. Stat för anslaget, som alltså bör bestämmas till 4,000 kronor, torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Till *utrustning* beräknar jag, såsom i riksstatsförslaget, ett reservationsanslag av 180,000 kronor. I detta sammanhang vill jag framhålla önskvärdheten av att direktionen undersöker möjligheterna för överenskommelse om sådan ändring av gällande avtal med Stockholms stad och Stockholms län, som underlättar beräkningen av stadens och länets andelar i utrustningskostnaden. De nuvarande bestämmelserna äro nämligen, såsom av det föregående inhämtas, i detta hänseende mindre tillfredsställande.

Serafimerlasarettet har, såsom av statsrådsprotokollet närmare framgår, till uppgift att vara en vårdanstalt för sjuka och en undervisningsanstalt för utbildande av läkare. Till sin juridiska natur torde institutionen närmast få betraktas såsom en stiftelse. I avseende å den finansiella grundvalen för sjukhuset märkes, att detsamma — i den mån utgifterna ej täckas av patientavgifter (omkring 34 procent av 1933/1934 års inkomster) — för sin verksamhet är i huvudsak beroende av bistånd från det allmännas sida, nämligen dels — på grund av gällande avtal — från Stockholms stad (omkring 16 procent av inkomsterna) samt Stockholms län (omkring 12 procent), dels ock från staten (omkring 35 procent). Stiftelsens egen kontanta insats i lasarettets verksamhet är av jämförelsevis obetydlig omfattning och uppgår till omkring 3 procent av lasarettets inkomster. Härvid bör beaktas, att stiftelsen även tillhandahåller lokaler för verksamheten i för detta ändamål välbelägna fastigheter.

Den utredning beträffande *serafimerlasarettets ekonomi*, om vars behövlighet såväl departementschefen i 1935 års åttonde huvud-

Utskottet.

titel som 1935 års riksdag uttalade sig, föreligger nu, verkställd av en jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallad sakkunnig, och har i Kungl. Maj:ts här förevarande proposition en närmare redogörelse lämnats för densamma ävensom för de i ämnet avgivna utlåtandena. I anslutning härtill hava framlagts de omorganisationsförslag, beträffande vilka utskottet nu går att yttra sig.

Frågan om statens ställning till serafimerlasarettet har varit föremål för en ingående behandling av särskilda jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga för utredning angående lasarettets ekonomi, ställning och verksamhet.

De sakkunniga hava, bland annat med hänsyn till att staten, såsom av det nyss anförda framgår, i verkligheten är serafimerlasarettets egentlige huvudman, föreslagit att staten, som sedan länge har viss undervisning vid karolinska institutet förlagd till lasarettet, skall övertaga även den sjukvårdande verksamheten därstädes.

Starka skäl hava, såsom departementschefen framhållit, anförts för detta förslag, som biträts av samtliga i ämnet hörda myndigheter. Jämväl utskottet finner sig böra tillstyrka detsamma.

I detta sammanhang har till prövning upptagits frågan huruvida tillkomsten av karolinska sjukhuset kan föranleda några förändringar i serafimerlasarettets ställning och verksamhet. I likhet med departementschefen finner utskottet, att det för staten är av intresse att handhava ledningen av nämnda båda undervisningssjukhus för att därigenom bliva bättre i stånd att på ett ur allmän synpunkt fördelaktigt sätt samordna sjukhusens verksamhet. De i punkt 85 i årets åttonde huvudtitel framlagda och av utskottet i dess utlåtande nr 8 under punkt 87 utan erinran lämnade linjerna för en framtida lösning av lokalfrågan för karolinska institutets teoretiska institutioner synas, på sätt departementschefen framhållit, icke böra utgöra hinder för statens övertagande av serafimerlasarettet.

Beträffande avtal mellan staten och stiftelsen serafimerlasarettet för reglering av statens och stiftelsens skyldigheter och rättigheter har utskottet funnit sig kunna uttala sin anslutning till det av de sakkunniga framlagda förslaget med däri av departementschefen förordade jämkningar. Utskottet hemställer förty, att riksdagen måtte lämna Kungl. Maj:t det äskade bemyndigandet att för kronans del träffa dylikt avtal.

Till departementschefens förslag, att verksamheten vid serafimerlasarettet skulle efter förstatligandet läggas under direktionens för karolinska sjukhuset förvaltning men att förvaltningen av stiftelsen serafimerlasarettet skulle läggas under en särskild styrelse, vill utskottet ansluta sig, dock under instämmande i vad departementschefen anført där- om, att slutlig ställning till denna förvaltningsfråga icke torde böra tagas i detta sammanhang.

Under hänvisning till de av departementschefen framförda skälen tillstyrker utskottet förslaget, att statens övertagande av verksamheten vid serafimerlasarettet bör äga rum först från och med den 1 juli 1937.

Beträffande de budgetförskott, som gjorts av stiftelsen serafimerlasarettet, anser sig utskottet böra tillstyrka, att staten — liksom staden och länet, vilka i enlighet med gällande avtal redan betalat sina andelar — i nuvarande läge ej undandrager sig att täcka sin andel av förskotten.

Förslaget beträffande läkarbehovet vid serafimerlasarettet och i samband därmed stående frågor har varit föremål för ändringsyrkande i motionen I: 321.

Enligt det i propositionen i anslutning till de sakkunniga framlagda förslaget skulle vid lasarettets gymnastikavdelning finnas, förutom en assistent, två biträdande läkare. I motionen I: 321 har yrkats, att de båda läkartjänsterna skola upptagas såsom underläkarbefattningar.

Den grundläggande skillnaden mellan de båda förslagen är, att enligt propositionen de båda läkarna — vilka under överläkarens frånvaro från polikliniken under behandlingstiden skulle representera den medicinska sakkunskapen — skulle vara fullt utbildade, den ene i ortopedi-kirurgi, den andre i invärtes medicin. Enligt motionen skulle däremot de båda läkarbefattningarna närmast bliva utbildningsplatser för yngre läkare, som önskade utbilda sig i sjukgymnastik. Detta har framhållits vara ett villkor för att svensk sjukgymnastik skall kunna hävda sin ställning och vidare utvecklas.

Enligt utskottets uppfattning kunna skäl anföras till förmån för båda ståndpunkterna. Hur önskvärt det än vore att utbildningsplatser i sjukgymnastik kunde skapas, finner emellertid utskottet de starkaste skälen tala för det i propositionen framlagda förslaget, enligt vilket — genom möjligheten att erhålla fullt utbildade läkare — undervisnings- och sjukvårdssynpunkterna synas bliva bäst tillgodosedda. I anslutning härtill finner sig utskottet icke kunna tillstyrka vad i motionen I: 321 yrkats.

Vad i statsrådsprotokollet i övrigt i här förevarande sammanhang anförts har icke heller givit utskottet anledning till erinran.

I fråga om det av de sakkunniga framlagda lönereglerningsförslaget har departementschefen framhållit, att det torde vara erforderligt att göra detsamma till föremål för ett grundligare övervägande än som under nuvarande förhållanden varit möjligt.

Vad angår förhållandena under nästkommande budgetår har departementschefen funnit skäligt, att den av 1935 års riksdag beslutade provisoriska avlöningsförhöjningen för lasarettets personal utsträcker att gälla för nämnda budgetår, varvid i de fall, sådant prövas befogat, ytterligare någon förbättring av lönerna bör ske. Härvid borde emellertid, har departementschefen framhållit, beaktas att den slutliga lönereglerningen icke föregreps.

Departementschefen har i anslutning härtill föreslagit, att det av 1935 års riksdag för provisorisk avlöningsförbättring anvisade anslaget å 60,000 kronor för nästkommande budgetår skall höjas med 10,000 kronor till 70,000 kronor.

I motionen II: 665 har hemställts om en höjning med ytterligare 20,000 kronor till 90,000 kronor för att möjliggöra, att personalen vid serafimerlasarettet i lönehänseende kommer i nivå med personalen vid Stockholms stads sjukvårdsinrättningar.

Mot vad departementschefen anfört och föreslagit beträffande såväl det framlagda löneregringsförslaget som avlöningsförhållandena under nästkommande budgetår har utskottet icke funnit något att erinra. I anslutning härtill hemställer utskottet om avslag å motionen II: 665.

De beträffande serafimerlasarettets anslagsförhållanden under budgetåret 1936/1937 framförda förslagen hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Ej heller har utskottet funnit något att erinra mot vad som föreslagits beträffande karolinska sjukhusets anslagsbehov under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1936/1937.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag men med avslag å herr Paulis och fru Gustafsons m. fl. ovannämnda motioner (I: 321 och II: 665),

a) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a. Grundbelopp	kronor	22,400
	b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,000
			23,400
2.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	kronor	14,000
			37,400;

Summa förslagsanslag kronor

b) till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 37,400 kronor;

c) till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,000 kronor;

d) till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Ut-rustning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 180,000 kronor;

e) besluta, att staten skall enligt avtal, som i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 6 mars 1936 angivna grunderna må komma att träffas mellan Kungl. Maj:t och direktionen över serafimerlasarettet från och med den 1 juli 1937 övertaga lasarettets drift, ävensom, under förutsättning härav, att från och med samma dag lasarettet och karolinska sjukhuset skola stå under gemensam förvaltning av direktionen för sistnämnda sjukhus;

f) till *Universitetssjukhus: Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 1,007,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

2:o). Allmänna barnbördshuset.

Kungl. Maj:t har (punkt 92, sid. 236—240 av ovan omnämnda statsrådsprotokoll av den 3 januari 1936) föreslagit riksdagen att

dels upphäva den av 1910 års riksdag fastställda staten för allmänna barnbördshuset;

dels ock till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 185,600 kronor.

Under budgetåret 1934/1935 utgingo till förevarande ändamål två anslag, dels ett ordinarie anslag å 24,853 kronor, dels ock ett extra anslag å 124,000 kronor. Förstnämnda anslag skulle disponeras jämlikt en av 1910 års riksdag fastställd stat för allmänna barnbördshuset. Ovan-nämnda anslag å 124,000 kronor beräknades till skillnaden mellan det belopp, staten jämlikt ett med Stockholms stad och län slutet avtal skall erlägga för bestridande av driftkostnaderna vid förevarande sjukvårdsinrättning, och omnämnda anslag å 24,853 kronor.

Under innevarande budgetår hava ifrågavarande båda anslag sammanförts till ett gemensamt anslag, vilket uppförts med ett med 21,847 kronor till 170,700 kronor ökat belopp.

I skrivelse den 17 september 1935 har *direktionen över allmänna barnbördshuset* gjort framställning om anvisande av ett anslag av 185,649

kronor för nästkommande budgetår till uppehållande av driften vid allmänna barnbördshuset och dess kvinnoklinik. Av skrivelsen inhämtas att anslagshöjningen belöper väsentligen å viss personalökning samt å en av direktionen föreslagen löneförbättring för biträdespersonalen. I sistnämnda avseende har direktionen anfört bland annat följande:

Redan för två år sedan hade direktionen ansett sig böra anmäla en från Stockholms kommunalarbetares samorganisation gjord framställning, att denna personals löneförmåner måtte förbättras till att komma i paritet med de vid Stockholms stads sjukhus gällande. Av statsfinansiella skäl hade emellertid direktionen funnit sig böra stanna vid denna anmälan. Situationen vore numera en annan. I förnyad framställning hade samorganisationen kunnat hänvisa ej blott till att vid Eira sjukhus och Kronprinsessans Lovisas vårdanstalt för sjuka barn personalen vore i lönehänseende jämställd med den vid Stockholms stads sjukhus utan ock därtill, att 1935 års riksdag antagit Kungl. Maj:ts förslag, att motsvarande lönevillkor från och med nu löpande budgetår skulle gälla jämväl vid serafimerlasarettet. Det finge betraktas såsom en oavvislig konsekvens att motsvarande förbättring i löneförmåner komme även allmänna barnbördshusets biträdespersonal till del. Såsom framginge av en framställningen bifogad tabellbilaga medförde detta en utgiftsökning å lönekontot med i runt tal 39,320 kronor.

Emellertid vore att märka, att utgifterna för löneförbättringen m. m. skulle till vederbörlig del drabba den enskilda avdelningen vid barnbördshuset, som hade att själv bära de till densamma hänförliga kostnaderna. Härför erfordrades, att den enskilda avdelningens tillskott, som för närvarande utginge med 11 kronor 75 öre för envar av beräknade 7,200 underhållsdagar, ökades med 1 krona per dag eller alltså med 7,200 kronor. För möjliggörande härav hemställde direktionen att under förutsättning av bifall till den äskade löneförbättringen bliva bemyndigad att höja avgiften å enskilda avdelningen för vård av förlossningspatient under normal vårdtid eller högst tio dagar från nu fastställda belopp 270 kronor å helenskit och 180 kronor å halvenskit rum till respektive 285 kronor och 190 kronor samt för varje vård dag därutöver ävensom för varje vård dag i fråga om gynekologisk patient från nuvarande 18 kronor 50 öre å helenskit samt 12 kronor 50 öre å halvenskit rum till respektive 19 kronor 50 öre och 13 kronor 50 öre.

I särskild skrivelse har direktionen framhållit, att ovannämnda av 1910 års riksdag fastställda stat hänförde sig till tidigare bestående förhållanden, vilka nu saknade varje som helst praktisk betydelse, och direktionen har därför hemställt, att sagda stat måtte upphävas. Såvitt direktionen kunde finna, erfordrades vid bifall härtill icke någon åtgärd till dess ersättande med annan bestämmelse.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1935 förklarar sig icke hava något att erinra mot den av direktionen föreslagna löneregleringen.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Under punkten 90 i 1935 års åttonde huvudtitel föreslog jag, att biträdes- och ekonomipersonalen vid serafimerlasarettet skulle erhålla löne-

förbättring, så att den komme i åtnjutande av i stort sett samma löneförmåner, som tillämpades vid Stockholms stads sjukhus. Detta förslag godtogs i huvudsak av riksdagen. I likhet med direktionen anser jag konsekvensen fordra, att motsvarande förbättring av löneförmånerna bör komma jämväl biträdespersonalen vid allmänna barnbördshuset till del. Härjämte torde medel böra beredas för avlönande av de tre biträden, som måst anställas på grund av den hårda arbetsbelastningen. Vidare anser jag mig böra förorda, att den av direktionen omtalade bristen ersättes av statsmedel. Jag biträder slutligen direktionens förslag om upphävande av ovannämnda av 1910 års riksdag fastställda stat för allmänna barnbördshuset. Någon ny stat torde icke behöva fastställas för ifrågavarande sjukvårdsinrättning.

Den av direktionen begärda anslagsökningen uppgår till (185,649 — 170,700 =) 14,949 kronor. Jag har intet att erinra mot dessa anslagsberäkningar. Det äskade beloppet torde emellertid böra avrundas till 185,600 kronor. Kungl. Maj:t torde senare böra meddela föreskrifter i fråga om reglering av avgifterna för de å enskilda avdelningen vårdade patienterna.

Kungl. Maj:ts här förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet utgår härvid från att den ifrågasatta förbättringen av löneförmånerna för biträdespersonalen vid allmänna barnbördshuset med hänsyn till eventuella konsekvenser kommer att ske enligt i huvudsak samma grunder, som av utskottet under punkt 1:o — i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag — tillstyrkts för motsvarande befattningshavare vid serafimerlasarettet.

Utskottet.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) upphäva den av 1910 års riksdag fastställda staten för allmänna barnbördshuset;

b) till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 185,600 kronor.

Stockholm den 24 april 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Walles*, *Pauli*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Larsson* i Varberg och *Magnusson*, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson*, *Strindlund*, *Holmgren*, *Jeppsson*, *Andersson* i Höör, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Holmdahl*, *Weijne* och *Olsson* i Staxäng.

Reservation

vid punkt 1:o) av herr *Pauli*, som ansett, att utskottet i enlighet med vad i motionen I:321 yrkats bort föreslå att vid serafimerlasarettets gymnastikavdelning skola finnas två underläkarbefattningar.
